

Universitätsbibliothek Paderborn

Cornelii Iansenii Episcopi Iprensis Avgvstinvs

In Qvo Genuina sententia S. Avgvstini de humanæ naturæ stantis, lapsæ, puræ statu & viribus eruitur & explicatur

Jansenius, Cornelius

Lovanii, 1640

16. Ostenditur septem indicijs doctrinam istam sancti Augustini principijs esse consonam; longeque ab eis recedere, qui Deum naturalibus viribus diligi posse arbitrantur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13673

ac dilectionem Dei, quæ ad perfectam tendit naturaliter; quamvis nec hanc nec illam aequi possit naturaliter, sed tantummodo per supernaturaliter cœptuationem Dei. Sic ergo patet quo pacto & Iesu secundum Scholasticorum etiam principia, amor Dei poterit vocari naturalis respectu voluntatis. Non quod illius vel corporis naturaliter in celo vel initium in hac vita possit ad ipsi viribus naturalibus, sed quod homo, hoc ipso quo Deus est finis eius naturalis & naturaliter inclinatus ad appetendum perfectam felicitatem suam, ex consequenti naturaliter inclinetur ad appetendum illam actionem, in qua beatitudo illa sit; quamvis ad illam suis viribus nullo modo pertinere possit, propter eminentiam finis illius ut & Scotus & D. Thomas explicant. Longe namque perfectionis naturæ indicium est & sublimioris beneficii argumentum, habere naturaliter finem tam altum ut cum nulla creata potestate natura possit consequi, quam finem tam abjectum ut cum naturalibus suis & inserviens viribus facile aliquidatur.

Lx his igitur duobus capitulo bus facile intelligitur longe alter dilectionem Dei esse creaturæ rationali naturaliter, quam tantummodo quia ei conservantem est, vel quia ornat ac perficit eam. Et enim naturalis quia natura ipsa dicitur arcti lineæ; obstricta se naturaliter sentit, ut cum humillime castumque diligat, & quia natura ipsa ad hoc appendendum concita est, & naturaliter inclinatur, etsi neque quod dictat, neque quod appetit sibi ipsa dare possit. Inter illos autem duos modos naturalitatis maxima differentia est. Quod enim primo tantummodo naturale est, non partit vi-

tiuum in creatura si defuerit. Nemo enim vi-
tiam intelliget creaturæ si ei debet vel etiam
habent detrahatur unio hypothatica, intelli-
gentia simplex per modum Angelorum, potes-
tas volandi & similes dicitur liberaliter supra
natura exigentiam attributæ, quamvis cum
adherent, essent natura contentaneæ eamq; or-
narent ac perficerent. Sed cum deest amor Dei
vitium in natura oritur gravissimum, imo omni-
num maximum, univerorum caput & fons.
Deficere enim à Deo radix est omnis mali in
creatura rationali, & hoc ipsum naturali lu-
mine deprehendi potest, ei esse vitiosum, ex
hoc ipso quo naturaliter cognosci potest ima-
ginem Dei debere dilectionem supremam
super omnia veritatem, justitiam, aequitatem,
bonitatem, rectitudinem, hoc est creatori suo,
quarenus est norma incommutabilis omnis ju-
stitia & aequitas & bonitas, & rectitudinis;
Nam sine dilectione istius incommutabilis ve-
ritatis, justitiae, aequitatis, bonitatis, unoque
verbo rectitudinis, quæ secundum solemniissi-
mam Augustini doctrinam & sexcenties incul-
caram, Deus noster est, nec ullo pacto natura
viribus, sed tantum gratia Dei diligere potest,
impossibile est creaturam rationalem esse ve-
racem, esse justam, esse aequam, esse bonam,
esse rectam. Quod esse gravissimum ejus vitium
& contra rationem naturalem, & contra natu-
ralem voluntatis inclinationem natura lumine
Christianis & gentilibus notum est. Vnde,
qui, quomodo, nisi quia dilectio ista modis
jam dictis creature rationali respectu Creato-
ris ex naturalissimis ipsis attributis conser-
vati, naturalis est, quamvis supernaturaliter per
spiritum S. in cordibus nostris diffundenda

C A P V T X V I .

Ostenditur septem indicij doctrinam istam S. Augustini principijs
esse consonam; longeque ab eis recedere qui Deum natu-
ralibus viribus diligere posse arbitrantur.

Quæ quidem omnia in Augustini
principijs ac doctrina satis perspicua,
fundata sunt. Nam hinc est primo
quod passim docet ipsi naturæ ratio-
nali convenire ut adhæreat per amorem Deo;
Sent. 139. apud Prosp. ex lib. 11. de Cisit. c. 17. Non itaque effici vitium recedere à Deo, nisi natura
cum hoc vitium est, potius competere esse cum Deo.
Ecce natura creature rationalis competit esse
cum Deo, hoc est adhære per amorem Deo.
Quid enim est naturæ competitere quam hoc
ei esse naturale? Quod ne me suspicari putet,
& eo modo Augustinum intellexisse quo ho-
minis competitere diceremus, quicquid ei com-
municatur, ut volare, invisibilem fieri, in sup-
posito eodem cum spiritu S. jungi &c. quæ sic
ei communicantur, ut si non sint, neque vita
sit hominis, neque contra naturam ejus, evi-
denter ipse Augustinus exponit.

Hinc est enim secundo quod non adhære
Deo vitium hominis esse docet, nec vitium
ullum esse posse nisi contra naturam sit, & na-
ture aduersetur tamque destruet. Huic natura

A que in tam excellentia creatura est ut licet ipsa fit immu-
tabilis, inhaerendo tamen incommutabili bono, id est
simmo Deo, beatitudinem consequatur: neq; expedit
indigentiam suam nisi utique beatificiter: eiq; explora
non sufficiat nisi Deus: profecto non illi adhære
vitium est. Omne autem vitium naturæ nocet ut per
hoc contra naturam est. Et libro tertio de li-
bero arbitrio: Non vituperari possumus, quia L. 30
in eo non manemus, scilicet diligendo, nisi quia
magnum & summum & primum nostrum bonum
est manere in illo. Et paulo post: quid quod libe-
riam in ipsis rebus que vituperantur, nullus vitu-
peratur nisi vitium: nullus autem vituperatur vi-
tium nisi contra naturam laudatur. Aut enim secun-
dum naturam est, quod vituperas, & non est vi-
tium, tucq; magis emendandum est, ut recte virtu-
tare noveris, quam illud quod non recte vituperas:
aut si vitium est, ut recte vituperari possit etiam contra
naturam sit necesse est. Omne quippe vitium eo ipso quo
vitium est, contra naturam est. Si enim naturæ non
nocet, nec vitium est: si autem quia nocet, ideo vitium
est, ideo vitium est quia contra naturam est. Et libro

de moribus Manichaeorum: *Quis enim ita est A* mente cœcta, quæ non videat, id cuique generi malum esse, quod contra eius naturam est? Quod statim explicat, quod contra naturam quicquid est, utique natura adversatur, & eam perire nescit. Quam doctrinam sexcentis locis tradit, & in hoc primum creaturæ rationalis vitium collocat, quod non adhæret per amorem Deo. Ex quo sicut sequitur ita non adhæret Deo esse vitium hominis ut sit naturæ contrarium, ut naturæ adversetur, ut naturam periret atque corrumpat. Quod nemo de corruptionibus illarum dotum dixerit, quæ tantummodo ita ornant ac perficiunt, ut recta ratio naturalis non judicet, naturæ rationali competere, ut eas habeat, vel eis carere esse vitiosum. Tales quippe dotes naturæ consentaneæ sunt, non tamen ablatio dissidentia est: ornant quidem ac perficiunt, nullo tamen modo contra naturam vel naturæ contrarium est, eamque pertinet quod subtrahuntur.

Hinc tertio ut magis intelligeremus quomodo vitium sit creaturæ rationalis, carere dilectione Dei sui, hoc ipsum per comparationem oculorum & aurum expondere solet, quibus naturaliter vitium est cœctas arque funditas: sicut, inquit, cum vitium oculorum dicatur cœctas id ostenditur: quod ad naturam oculorum pertinet vitus: & cum vitium aurum dicatur surditas, ad earum naturam pertinere monstratur auditus, ita cum vitium creature angelica dicatur quod non adhæret Deo; hinc aperte declaratur eius natura, ut Deo adhæret convenire. Et in alio libro ejusdem operis; Nisi magnum & ipsa (natura angelica) licet non equale conditori bonum esset, profecto desertio Dei tanquam lumen satiamen est esse non posset. Nam sicut cœctas oculi vitium est, & idem ipsum indicat ad lumen videndum oculum ipsum esse creationem: ac per hoc etiam ipso vitio suo excellentius ostendit ceteris membris, membrum caput lumen (non enim alia causa est vitium eius latere lumine) ita natura qua fruebatur Deo, optimam sensibilitatem docet ipso virtu suo, quo ideo misera est quia non fruatur Deo. Cujusmodi Augustini doctrina perspicue declarat adhæret Deo non sic esse aliquid natura superadditum; ut ejus privatio, sit ablato perfectionis ornantis tantum, ut recentiores volunt, sed hujusmodi perfectionis, ut si vitium creaturæ rationalis contra naturalem institutionem ejus, quæ quondam creatura rationalis est, mutari nesciat. Nam ista obligatio & necessitas adhæredit Deo in eius natura excellentissima, qua naturaliter est imago Dei, fundata est, sicut in natura oculi fundatum est, ut lumen videat. Hoc enim volunt Augustini verba quibus dicit naturam rationalem, in tanta excellentia creatum esse ut nihil sufficiat nisi Deus. Nam ex illa excellentia quæ à natura auferri nequit, inspirationem docet proficisci.

Hinc est quartò quod virtus ita contra naturam esse sentit atque docet, ut bono adhæsionis eam privando ipsam naturam dehonestari atque turpari, ipsamque eum integratem minuit, ipsam salutem ejus autem, ipsam

naturam paulatim minuit dicat. Quæ profecto longè aliud volunt quām perfectiones naturæ dumtaxat consentaneas & ornativas detrahi: Nulla res obtinet integratam naturam sua *Liber de vera* nisi in suo genere salva sit &c. Hinc iam citi oculi *reig. cap. 18* mentis patent; nec perniciose studio vanæ victoriae *& 19.* cogitant atque turbantur, facile intelligit omnia que videntur & moriantur bona esse, quanquam ipsum vitium & ipsa mors malum sit. Nisi enim salute aliqua privarentur non eis nocet vitium vel mors. Si ergo salutem adversatur vitium &c. Et in libris de libero arbitrio, quia vitium naturæ adversatur, *Liber 3 de* tantum additur malitia vitiorum, quantum naturarum *lib. arb. c. 14.* integratam minuitur. Cum ergo vituperatio vitium id profecto laudat cuius integratam desiderat, *Liber 4 de* Cuius autem nisi naturæ integratam? Quod ergo perfectioni naturæ deesse perspicxis id vocari vitium, *vite cap.* satis tibiam placere contemnam, quia in vita operatione imperfectionis eius velles esse perfectam. Et in libris de Civitate Dei: Cuius evum recte vituperatur, vitium procul dubio natura laudatur. Nam recte, vitij vituperatio est quod illo dehonestatur natura laudabilis. Et libro contra adverarium legis & prophetarum primo: Ipsa quoque vita testimonium perhibent bonitatem naturarum. Quod enim in diuinum est per vitium, profecto bonum est per naturam. Vitium quippe contraria naturam est quia naturæ nocet, nec noveret nisi bonum eum minaret. Non est ergo malum nisi privatio boni. Nempe boni quod est aliquid pertinens ad ipsam naturæ integratam. Quod explicat per sequentia: si nocent mala, bonum minuantur; & si amplius non est, habent adhuc bonum quod minuantur, & si totum consumantur, nulli naturæ remanebit cui noceatur. Ac per hoc nec in alibi erga à quo noceatur, quando natura defuerit cuius bonum noceundo minuitur. Hæc & similia aperisse illam declarant bonum quod per vitium minuitur ad ipsam naturæ integratam pertinere & esse aliquid naturæ seu bonum ejus naturale, juxta id quod de natura hominum & Angelorum loquens sive sponte sive usus alterius dilectionem & obedientiam. Dei abruptum dicit: Sicut ista si non consentiat suadenti, bona permanebit, integratam naturam suam custodiens: sic illa si non suadat, emendat. Et iterum inferioris alijs verbis id agens: Verum in his rationibus creatura cum Creatori, hoc est factori & institutori suo Deo, dilectionis obedientia coharet, naturam suam in illius eternitate, rectitate, charitate custodit. Eccœ etenim bona permanet quatenus naturam suam suam, hoc est, ut ait ipsam naturam sua integratam in divina eternitatis dilectione custodit. In illius enim se dilectione, seu per versi declinatione stabilem servat, ad quem naturaliter ut connaturaliter suam finem inclinatur, & cui dilectionem divinitus dandam naturaliter debet. In hoc enim ipso peccat anima, & peccando fit mala, & consequenter ejus natura corruptitur, integritas naturæ violatur, si consensionem dilectionis quam superiori Deo debet inferiori corpori adiungat, vel seipsum amplius diligit.

Hanc ergo integratatis naturæ violationem quæ fit vitio ut clarius adhuc & omnium precedentium sensum liquidissime perciperemus.

Quintò docet, virtus sic esse contra naturam A ut corrumptat eum naturalim statum, ac natura-
litas eius bona tollant. Ut enim rem fundi-
tus aperiret Manichaes, post longam natura-
litas bonorum enumerationem, que per vi-
tia tolluntur, & naturalitationi tam in ani-
mo quam in corpore repugnant, rem genera-
li sententia concludens: *Vnde, inquit, tam fa-
cile est nihil nocere corruptionem, nisi quod labefacit
naturalem statum, & haec non esse naturam, sed
contra naturam.*

*Cont. Epist.
Fundamenta
cap. 35.*

*Cap. II. En-
ebiud.*

*Quid est autem aliud quod malum dicitur nisi pri-
vatio bonis? Nam sicut corporibus animalium nihil est
aliud morbi & vulneribus affici, quam sanitatem pri-
vari: ita etiam & animalium quaecunque sunt virtus
naturalium sunt privationes bonorum. Nihil aperte-
tius. Ridiculum est enim quod quid in per
naturalia bonis, ipsa subjecta accipere & putar-
verunt, quae privantur bonis; non ipsas for-
mas quibus privatuntur. Nam ante lete declar-
averat, cum sanitatem animalis velut bonum
naturale quo prius tur adduxerat. Sed
multo luculentius discursum suum contexen-
do declarat: omnia bona quibus natura pri-
vatut ita esse naturalia, ut sint aliquid natu-
rae & ipsorum corruptione ipsa natura magis
magisque corruptatur, donec tota denique
evanescat. Quod impossibile est, nisi ipsa bona
quibus natura privatut, sint ei naturalia;
non solum à nativitate data vel natura con-
sentanea vel quoquo modo perfectiva, sed ad
naturam ipsam aliquà ratione pertinientia, ita
ut vitium ejus & corruptio, status ejus naturalis
possit esse privatio, natura videlicet
quam destruit dissentanea. Sic enim hoc agit:*

Idem, c. 12.

Bonum minui malum est, quamvis quantumcumque
minuerit, remaneat aliquid necesse est, si adhuc natura
est, unde naturast. Neque enim si qualiscunq[ue]
aut quantiscunq[ue] natura est, consumi bonum quod
natura est, nisi & ipsa consumatur, potest. Et iter-
num: *Quandiu itaque natura corruptitur, inest ei
bonum quo privatut, ac per hoc si natura aliquid re-
manebit quod iam corrupti negaret &c.* Et rur-
sum: *At si corrupti non desinet nec bonum utique
habere destinet, quo eam possit privare corruptio. Quād
penitus si totamq[ue] consumplerit, ideo nullum bonum
merit, quia natura nulla erit.* Et paulo post: *Quo-
cirea bonum consumere non potest corruptio nisi con-
sumendo naturam.* Omnis ergo natura bonum est
magnum si corrupti non potest, parvum si potest. Ex
quibus liquet quantum arbitror evidenter
ipsas formas naturalia vocari bona, quarum
ablatione natura corruptatur: imo in omni
corruptione naturam ipsam semper magis ma-
gisque minui donec tota dispares. Quod im-
possibile est nisi, ut Augustinus supra dixit,
integritas ipsius naturae minuantur, naturalia ejus
bona destruantur, naturalis status labefactetur.

Hinc sextò non dubitat Augustinus, boni-
tatem illam que per virtutia labefactatur atque
minuitur nuncupare naturalim: Non enim di-
vorum donorum capax effet, nisi bona effet, humana
substantia. Cui virtus quoque ipsa bonitatu perlubet
testimonium naturalis. Vbi in primis & maximis
& imo tantummodo agitur de amore Dei tan-
quam ultimi finis, sine quo nulla pudicitia
imo nulla omnino virtutis actio potest esse
bona. Ut autem constaret quo sensu dicere
bonitatem illam qua privat virtutem esse natu-
raliem, rationem subiecte: Quid enim aliud in ri-
tio vel displaceat, nisi quia detrahit vel minuit quod
in natura placet? Ipsa scilicet bonitas qua de-
trahitur. Quod in libris de lib. arb. ut proba-
ret virtutem esse contra naturam, que laudatur
ijsdem pene verbis dixerat: Non enim tibi res
in vita displaceat nisi quae virtutem in natura plae-
cer. His autem verbis non hoc vult, ideo vi-
tium esse contra naturam quia detrahit ali-
quid quod natura inherens placet quoquo
modo, sed quia destruit aliquid naturale, seu
aliquid ad ipsam naturam integritatem per-
tinet, ratione cuius natura tanquam integra
placebat, quo animato velut manca, imperfecta,
virtutata corruptaque displaceat, eo videlicet mo-
do quo natura humana displaceat, cum eius
aut limitis tanquam ad naturam humanae inte-
gritatem per incens tollitur; non autem dis-
placeat si ei aliae que nihil ad naturam ejus per-
tinet admittantur. Hunc sensum ipse planissime
nobisingerit dum explicans modum quo mi-
nuit viatum, id quod in natura placet, adiicit
explicationis causa id quod iuxta diximus:
Tantum addatur malitia vitiorum quantum naturam
integrati minoritur. Et iterum: Cum ergo vituper-
ras vitium id profecto landas cuius integratatem debet
deras: quia scilicet naturam naturali integri-
tate boritateque que adesse debebat mancam
cernis. Quod circa ambages alibi explicitat
dendo coquutum velut vitium oculorum often-
dere quod ad naturam oculorum pertinet visus. Et
suo illico quod a creatura rationalis non adharet
Deo, hinc aperiisse declaratur, inquit, eius na-
tura ut Deo adhuc reali convenire.

Hinc denique septimo ut omnis tergiver-
satio tolleretur clarissime tradit, vitium quo
creatura rationalis creatore suo frui non vult, hoc
est quo non vult ei adhærente diligendo, ita
tollerare naturam integratatem ut natura per hoc
ab ipsa per quam facta est arte, discedat, ita
videlicet ut natura desit aliquid quod in ipsa
arte, juxta quam creatura condita est, natu-
raliter cernimus adesse debuisse: In tantum re co-
tiose sunt natura, in quantum ab eius a quo facta
sunt arte discedunt. Et in tantum recte vituperant
in quantum earum vituperator artem qua facta sunt
viderit, ut hoc in eis vituperet, quod ibi non videntur.
hoc est ut adiicit, quod non ita est sicut esse debuit.
Hæc autem ars juxta Augustini doctrinam
usitatam copiosissime in illo & præcedenti-
bus duobus libris traditam, est incommutabilis
Dei sapientia, seu incommutabilis veri-
tas, in qua naturaliter cernimus creaturam
rationalem hoc debere summum creatori suo,

ut ei dilectione casti amoris adhæreat. Iuxta A quam incommutabilem veritatem velut artem quia condita est natura rationalis eam vi- tuperamus, dum illo amore destruitur. Hoc enim vituperamus, quod in illa arte quam cernimus, non videmus. Quisquis enim ali- tifpi. si. quid recte reprehendit certam regulam justitiae, cui comparans quod videt primum & cernens non conve- nire rectitudinem regule reprehendit tanquam artifex, ut idem sanctus Doctor ait:

Quia tam operose prolixèque deducenda iudicavimus, ut Primo plenissime constaret lectori mens Augustini, utrum amor Dei sit creature naturalis. Marure namque suis mo- mentis doctrina ejus ex diversorum librorum eius temporum consonantibus testimonij pon- derata non aliud clamat, quam id, ut minimum quod nos superius asservimus: Amorem scilicet Dei creatoris, creature rationali esse na- turalem; non isto sensu quasi viribus natura- libus obtineri possit vel pars esset vel ut pro- prietas vel actio naturalis ex nature facili- tibus fluere; quod longe ab Augustino est, nec etiam quia dimittatur à nativitate creature datus est, vel natura consentaneus, ornati- vus ac perfectius; sed quia natura rationalis in ipsa arte qua facta est, in incommutabili veritate ernit, natura sua ut Deo adhæreat con- venienter: natura sua competitere esse cum Deo. Hoc est amorem istum naturalissimam, arctissimam, severissimamque obligationem sibi esse prescrip- tom, utpote quo diligere & colere debet Deus suum ultimum suum naturalem: supernaturaliter sicut aequalendum: in quem clare videndum, suendum, ac diligendum, etiam naturaliter inducatur, quamvis ut sanctus Thomas loqui-

C A P V T

X V I I.

Secunda difficultas, an amor ille gratiae sit debitus creature rationali innocentie, & quomodo. Aliqua de debito gratiae suffi- cientis juxta Recentiores.

Sed hinc jam secunda difficultas na- citur utrum amor iste quo creature ad- hæret Deo tanquam naturali fini suo, creature rationali debeatur, an gratia gratiae donum sit. Si enim de- betur quomodo ex gratia est? Si ex gratia est utique non debetur, alioquin gratia non est gratia.

Quid in hac difficultate dicendum sit jux- ta Augustini principia jam utcunque quasi per- fectissima sublycere cœpit. Nec enim alio ten- dunt illa argumenta cuncta, quibus creatu- ram rationalem à Deo sine amore gratuito veritas & justitia institui non posse com- provavit. Hæc enim duo in ejus doctri- na videtur esse certa, primum, Deum crea- torum creature rationali in quoconque tandem fingatur statu, esse super omnia creata diligendum. Nam sine illius dilectione, ne- que vera, nec justa, nec bona, nec recta vo- luntas ejus esse potest, ut abunde declaratum fuit. Quod enim dubitet dicere, inquit, voluntatem

A kullo modo institutionem diligenter, non modo emula- lam, sed etiam pessimam voluntatem? Hoc enim debere creature istam creatori suo non ex gratia staru, sed ex ipsa divina imaginis in- stitutione quia salva natura ejus tollit negit, proficisciatur: nec nobis ex revelatione debi- tum illud esse naturalissimum, sed ex arte qua facta est, ignorat, ex qua velut vicium reprehendimus cum Deum deserendo ab illa arte discedit. Quæ omnia iam superius decla- rata sunt. Secundum est, hanc dilectionem quantumvis creature rationali consentaneam, divinæ gratiae beneficio supernaturaliter esse conferendam. Quod principium cum al- tertum Augustino, quam quod certissimum. Hac igitur duo fundamenta in hujus difficultatis discussione atque solutione salva esse debent, si juxta sanctissimi Doctoris doctrinam, hic philosopha & veritatem allegamus. Alioquin enim cum universi principiorum ejus mole luctandum est.

Quapropter salvo meliori iudicio corum
Li 3 qui

tur, non posse naturaliter illum consequi, sed solum s. Thomae per gratiam propter eminentiam finis illius. Hinc supra. enim oritur quod si non adhæreat vitium sic creature rationalis vituperatione dignissimum tanquam quo juxta sensum illum nature, rationalis integras minuatur, status naturalis labefactetur, bonitas naturalis corrum patitur.

Secundum ut constaret quam procul ab illa sancti Doctoris mente doctrinæ discedant qui dubitcum amorem Dei cattum statuunt, naturalem unum, alterum supernaturalem. Quicquid enim ex Augustino protulimus, totum de illo solo amore & adhesione Dei intellegitur, quam Deus ipse diffundit in cordibus nostris per Spiritum sanctum suum. Cui Augustinus propter illam, connatur illam, quam explicamus, tributum quicquid ipsi emoti tribrunnt naturalis. Nec aliud ullus amor Dei callus, in Augustini scriptis inventur, quam ille cuius auctor est ipse Deus. Quisquis alium cattum Dei amorem inducit, sciat se doctrinam Augustino & omnibus veteribus gratie defensoribus inimicam traditurum. Apud quos nihil inobligatus, absurdius, quam creatoriam amorem casto (hoc est quo non aliud quippiam, sed Deus propter Deum diligitur) diligere posse Deum nec inspiratione & gratia eiusdem Dei. Quicquid preter amorem istum, divinitus datum, profert humani vegeti- gatione cuncte subtilitas & crudelitas, au- trius Philolohia certus est. Quam ducem si in rebus tanti momenti iuvat sequi, nullum mirum si cum Pelagianis amorem illum naturalem, sicut & puram naturam tunc conseruare in Ecclesiam introducere consonantibus, natura- gis distorsim subeamus.